

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

M. Tvllii Ciceronis Epistolae

Cicero, Marcus Tullius

Halae Magdebvrgicae, MDCCLVII.

VD18 12794317

M. Tvllii Ciceronis Epistolarvm Ad Cn. Plancvm Et Ceteros, Liber Decimvs.

urn:nbn:de:gbv:45:1-17061

mihī est in cena: quod tu unum ζήτημα Dioni philosopho posuisti: tamen quid potius faciam, prius quam me dormitum conferam, non reperio. audi reliqua. ^{P. 146 a.} Infra Eutrapelum Cytheris accubuit. In eo igitur, inquis, convivio Cicero ille? quem adspectabam? *cujus ob os Graeci ora obvertebant sua?* Non, mehercule, suspicatus sum illam affore: sed tamen ne Aristippus quidem ille Socraticus erubuit, cum esset objectum, habere eum Laida. Habeo, inquit, non habeor a Laide. Græce hoc melius. tu, si voles, interpretabere. Me verò nihil istorum, ne juvenem quidem, movit umquam: ne nunc senem. convivio delector. ibi loquor, quod in solum, ut dicitur, & gemitum & l) in risus maximos transfero. An tu id melius, qui etiam in philosophum m) irriferis? Cum ille, si quis quicquam quæreret, dixisset, cenam te quærare a mane dixeris. Ille baro te putabat quæsiturum, unum cælum esset, an innumera-
 abilia. Quid ad te? At hercule cena numquid ad te? ibi præferim. Sic igitur vivitur: quotidie aliquid legitur, aut scribitur: dein, ne amicis nihil tribuamus, epulamur una non modo non contra legem, si ulla nunc lex est, sed etiam intra legem, & quidem aliquanto. quare nihil est, quod adventum nostrum extimescas. Non multi cibi hospitem accipies, multi n) joci. Vale.

l) & deleri vult.

m) etiam philosophum.

n) sed multi.

M. TVLLII CICERONIS b.
 EPISTOLARVM
 AD
 CN. PLANCVM ET CETEROS,
 LIBER DECIMVS.

ARGVMENTVM.

I
*Invehitur in Antonii immoderatam potentiam, & Plancum
 transalpinae Gallie præsidem hortatur, ut in remp. incumbat:
 & tandem de Furnio benigne suscepto gratias agit.*

R

CICE-

CICERO PLANCO.

ET ABFVI *a*) proficiscens in Græciam: & posteaquam de meo cursu reipublicæ sum voce revocatus, numquam per M. Antonium quietus fui: cujus tanta est, non insolentia (nam id quidem vulgare vitium est) sed immanitas, non modo ut vocem, sed ne vultum quidem liberum possit ferre cujusquam. Itaque mihi maximæ curæ est, non de mea quidem vita, cui satisfacere, vel ætate, vel factis, vel (si quid etiam hoc ad rem pertinet) gloria: sed me patria sollicitat, inprimisque, mi Plance, expectatio consularis tui: quæ ita longa est, ut optandum sit, ut possimus, ad id tempus reipublicæ spiritum ducere. Quæ potest enim spes esse in ea republica, in qua hominis impotentissimi, atque intemperatissimi armis oppressa sunt omnia? & in qua nec senatus, nec populus vim habet ullam? nec leges ullæ sunt, nec judicia, nec omnino simulacrum aliquod, ac vestigium civitatis? Sed quum acta omnia mitti ad te arbitrabar; nihil erat, quod singulis de rebus scriberem. Illud autem erat amoris mei, quem a tua pueritia susceptum non servavi solum, sed etiam auxi; monere te, atque hortari, ut in rempublicam omni cogitatione curaque incumberes. Quæ si ad tuum tempus perducitur, facilis gubernatio est. ut perducatur autem, magnæ cum diligentia est, tum etiam fortunæ. Sed & te aliquanto ante, ut spero, habebimus, & præterquam quod reipublicæ consulere debemus, tamen tuæ dignitati ita favemus, ut omne nostrum consilium, studium, officium, operam, laborem, diligentiam, ad amplitudinem tuam conferamus. Ita facillime & republica, quæ mihi carissima est, & amicitia nostra, quam sanctissime nobis colendam puto, me intelligo satisfacturum. Furnium nostrum tanti a te fieri, quantum ipsius *b*) humanitas, & dignitas postulat, nec miror, & gaudeo: teque hoc existimare volo, quidquid in eum iudicii,

a) *afui.**b*) *ipsius est.*

dicii, officiique contuleris, id ita me accipere, ut in me ipsum te purem contulisse.

ARGVMENTVM.

2

Excusat, quod in senatum ad agendam Planci causam non venerit, & officia sua in aliis rebus pollicetur.

CICERO PLANCO S.

MEVVM studium honori tuo pro necessitudine nostra non defuisset, si aut tuto in senatum, aut honeste venire potuissem. Sed nec sine periculo quisquam libere de republica sentiens versari potest in summa impunitate gladiatorum: nec nostræ dignitatis videtur esse, ibi sententiam de republica dicere, ubi me & melius, & propius audiant armati, quam senatores. Quapropter in privatis rebus nullum neque officium, neque studium meum desiderabis. ne in publicis quidem, si quid erit, in quo me interesse necesse sit, umquam deero, ne cum periculo quidem meo, dignitati tuæ. In iis autem rebus, quæ nihilominus, ut ego absim, confici possunt: peto a te, ut me rationem habere velis & salutis, & dignitatis meæ.

ARGVMENTVM.

3

Veritus Cicero ne, quod accidit, cum Antonio se Plancus conjungat, aucupatur laudibus ejusdem benevolentiam hortaturque ut remp. tueatur.

CICERO PLANCO S. D.

b.

CVVM ipsum Furnium per se vidi libentissimæ, tum hoc libentius, quod illum audiens, te videbar audire. Nam & in re militari virtutem, & in administranda provincia justitiam, & in omni genere prudentiam mihi tuam exposuit, & præterea mihi non ignotam in consuetudine, & familiaritate suavitatem tuam adjunxit: præterea summam erga se liberalitatem. Quæ omnia mihi jucunda, hoc extremum etiam gratum fuit. Ego, Plance, necessitudinem constitutam habui cum domo vestra, ante aliquanto, quam tu natus es; amorem autem erga te ab in-

R 2

eunte

eunte pueritia tua; confirmata jam ætate, familiaritatem cum studio meo, tum iudicio tuo constitutam. His de causis mirabiliter faveo dignitati tuæ, quam mihi tecum statuo habere communem. Omnia summa consecutus es, virtute duce, comite fortuna: eaque es adeptus adolescens, multis invidentibus, quos ingenio, industriaque fregisti. Nunc me amantissimum tui, nemini concedentem, qui tibi vetustate necessitudinis potior possit esse, si audies, omnem tibi reliquæ vitæ dignitatem ex optimo reipublicæ statu acquires. Scis profecto, (nihil enim te fugere potuit) fuisse quoddam tempus, cum homines existimarent, te nimis servire temporibus: quod ego quoque existimarem te, si ea, quæ patiebare, probare etiam arbitrarer. Sed cum intelligerem, quid sentiret, te arbitraber videre quid posses. Nunc alia ratio est. omnium p. rerum tuum iudicium est, idque liberum. Consul es de-
¹⁴⁵ signatus, optima ætate, summa eloquentia, maxima orbi-
^{a.} tate reipublicæ virorum talium. Incumbe, per deos immortales, in eam curam, & cogitationem, quæ tibi summam dignitatem, & gloriam afferat. Unus autem est, hoc præsertim tempore, per tot annos reipublica devexata, reipublicæ bene gerendæ cursus ad gloriam. Hæc amore magis impulsus scribenda ad te putavi, quam quo arbitrarer te monitis, & præceptis egere. Sciebam enim, ex iisdem te hæc haurire fontibus, ex quibus ipse hauseram. Quare modum faciam. Nunc tantum significandum putavi; ut potius amorem tibi ostenderem meum, quam ostentarem prudentiam. Interea, quæ ad dignitatem tuam pertinere arbitrabor, studiose, diligenterque curabo.

4

ARGVMENTVM.

Gratias agit Ciceroni, quod se ad verissimæ gloriæ studium sit adhortatus, seque in reipublicæ potestate fore pollicetur.

PLANCVS CICERONI.

GRATISSIMAE mihi tuæ litteræ fuerunt, quas ex Furnii sermone te scripsisse animadverto. Ego autem præ

præteriti temporis excusationem affero, quod te profectum audieram: nec multo ante redisse scivi, quam ex epistola tua cognovi. Nullum enim in te officium, ne minimum quidem, sine maxima culpa videor posse præterire. in quo tuendo habeo causas plurimas, vel paternæ necessitudinis, vel meæ a pueritia observantiæ, vel tui erga me mutui amoris. Quare, mi Cicero, quod mea, tuaque patitur ætas, persuade tibi, te unum esse, in quo ego colendo patriam mihi constituerim sanctitatem. Omnia igitur tua consilia mihi non magis prudentiæ plena, quæ summa est, videntur, quam fidelitatis, quam ego ex mea conscientia b. metior. Quare si aut aliter sentirem, certe admonitio tua me reprimere; aut, si dubitarem, hortatio impellere posset, ut id sequerer, quod tu optimum putares. Nunc vero quid est, quod me in aliam partem trahere possit? Quæcumque in me bona sunt, aut fortunæ beneficio tributa, aut meo labore parta, etsi a te propter amorem carius sunt æstimata: tamen vel inimicissimi iudicio tanta sunt, ut præter bonam famam, nihil desiderare videantur. Quare hoc unum tibi persuade; quantum viribus eniti, consilio providere, auctoritate movere poterero, hoc omne reipublicæ semper futurum. Non est ignotus mihi sensus tuus: neque, si facultas, optabilis mihi quidem, tui præsentis esset, umquam a tuis consiliis discreparem; nec nunc committam, ut ullum meum factum reprehendere jure possis. Sum in expectatione omnium rerum, quid in Gallia citiore, quid in urbe mense Januario geratur, ut sciam. Interim maximam hic sollicitudinem, curamque sustineo, ne inter aliena vitia hæ gentes nostra mala suam putent occasionem. Quod si proinde, ut ipse mereor, mihi successerit: certe & tibi, cui maxime cupio, & omnibus viris bonis satisfaciam. Fac valeas, meque mutuo diligas.

ARGVMENTVM.

5

Denuo Plancum ad suscipiendam tuendamque rempublicam stimulis glorie instigat.

R 3

CICE-

CICERO PLANCO S.

BINAS a te accepi litteras eodem exemplo: quod ipsum argumento mihi fuit diligentiae tuae. Intellexi enim te laborare, ut ad me mihi expectatissimae litterae p. perferrentur. Ex quibus cepi fructum duplicem, mihi-
 146 que in comparatione difficilem ad iudicandum, amoremne
 a. erga me tuum, an animum in rempublicam pluris aestimandum putarem. Est omnino patriae caritas, meo quidem iudicio, maxima: sed amor, voluntatisque conjunctio plus certe habet suavitatis. Itaque commemoratio tua paternae necessitudinis, benivolentiaeque ejus, quam erga me a pueritia contulisses, ceterarumque rerum, quae ad eam sententiam pertinebant, incredibilem mihi laetitiam attulerunt. Rursus declaratio animi tui, quem haberes de republica, quemque habiturus esses, mihi erat jucundissima. eoque major erat haec laetitia, quod ad illa superiora accedebat. Itaque te non hortor solum, mi Plance, sed plane etiam oro, quod feci his litteris, quibus tu humanissime respondisti, ut tota mente, omnique animi impetu in rempublicam incumbas. Nihil est, quod tibi majori fructui, gloriaeque esse possit: nec quidquam ex omnibus rebus humanis est praeclearius, aut praestantius, quam de republica bene mereri. Adhuc enim patitur tua summa humanitas, & sapientia, me, quod sentiam, libere dicere. Fortuna suffragante videris res maximas consecutus: quod quamquam sine virtute non potuisses; tamen ex maxima parte, ea, quae es adeptus, fortunae, temporibusque tribuuntur. His temporibus difficillimis reipublicae, quidquid subvenis, id erit totum, & proprium c) tuum. Incredibile est omnium civium, latronibus exceptis, odium in Antonium. Magna spes in te, & in tuo exercitu magna expectatio. Cujus, per deos, gratiae, gloriaeque cave tempus amittas. Sic moneo, ut filium: sic faveo, ut mihi: sic hortor, ut & d) pro patria, & amicissimum.

ARGV-

c) malebat e Cod. Lamb. *id erit totum proprium & tuum.*

d) et delendum putat.

ARGVMENTVM.

6

Plancus litteris ad senatum scriptis pacem cum Antonio suaserat: quam Cicero his dissuadet, quæ armis potius, quam pactione sit querenda: hortaturque, ut se jungat se a societate malorum, totusque ad remp. transeat.

CICERO PLANCO.

QVAE locutus est Furnius noster de animo tuo in rempublicam, ea gratissima fuerunt senatui, populoque Romano probatissima. quæ autem recitatæ litteræ sunt in senatu, nequaquam consentire cum Furnii oratione visæ sunt. Pacis enim auctor eras, cum collega tuus, vir clarissimus, a feodissimis latronibus obsideretur: qui aut positis armis pacem petere debent; aut, si pugnantes eam postulant, victoria pax, non pactione parienda est. Sed de pace litteræ vel Lepidi, vel tuæ, quam in partem acceptæ sint, ex viro optimo, fratre tuo, & ex C. Furnio poteris cognoscere. Me autem impulit tui caritas, ut, quamquam nec tibi ipsi consilium deesset, & fratris, Furniique benivolentia, fidelisque prudentia tibi præsto esset futura, vellem tamen meæ quoque auctoritatis, pro plurimis nostris necessitudinibus, præceptum ad te aliquod pervenire. Crede igitur mihi, Plance, omnes, quos adhuc gradus dignitatis consecutus sis, (es autem adeptus amplissimos) eos honorum vocabula habituros, non dignitatis insignia, nisi te cum libertate populi Romani, & cum senatus auctoritate junxeris. Sejunge te, quæso, aliquando ab iis, cum quibus te non tuum judicium, sed temporum vincla junxerunt. Complures in perturbatione reipublicæ consules dicti: quorum nemo consularis habitus, nisi qui animo exstitit in rempublicam consularis. Talem igitur te esse oportet, qui primum te ab impiorum civium, tui dissimillimorum, societate sejungas: deinde & senatui, bonisque omnibus auctorem, principem, ducem præbeas: postremo, ut pacem esse judices non in armis positos, sed in abjecto armorum, & servitutis metu. Hæc si & ages, &

R 4

sen-

senties, tum eris non modo consul, & consularis, sed magnus etiam & consul, & consularis. sin aliter: tua in istis amplissimis nominibus honorum, non modo dignitas nulla erit, sed erit summa deformitas. Hæc, impulsus benivolentia, scripsi paullo severius: quæ tu in experiendo in ea ratione, quæ te digna est, vera esse cognosces. D. xiii kal. Aprilis.

7

ARGVMENTVM.

Causam brevitatis indicat, & studii in rep. sui serius patrefacti, suamque dignitatem Ciceroni commendat.

PLANCVS CICERONI.

PLVRA tibi de meis consiliis scriberem, rationemque omnium rerum redderem verbosius, quo magis iudicares, omnia me reipublicæ præstitisse, quæ & tua exhortatione excepi, & mea affirmatione tibi recepi, (non minus enim a te probari, quam diligi semper volui: nec te magis in culpa defensorem mihi paravi, quam prædicatorem meritorum meorum esse volui) sed brevior me duas res faciunt: una, quod publicis litteris omnia sum persecutus: altera, quod M. Varisidium, equitem Romanum familiarem meum, ipsum ad te transire iussi, ex quo omnia cognoscere posses. Non, medius fidius, mediocri dolore afficiebar, cum alii occupare possessionem laudis viderentur: sed usque mihi temperavi, dum perducerem eo rem, ut dignum aliquid & consulatu meo, & vestra expectatione efficerem. Quod spero, si me fortuna non fefellerit, me consecuturum: ut maximo præsidio reipublicæ nos fuisset, & nunc sentiant homines, & in posterum memoria teneant. A te peto, ut dignitati meæ suffrageris: & quarum rerum spe ad laudem me vocasti, harum fructu in reliquum facias alacriorem. Non minus posse te, quam velle, exploratum mihi est. Fac valeas, meque mutuo diligas.

8

ARGVMENTVM.

Causas adfert, cur se sero libertatis defensorem profiteatur: & de exercitu & provincia statu significat.

PLAN-

PLANCVS IMP. CONS. DES. S. D. COSS. PR.

TRIB. PLEB. SEN. POP. PL. Q. R.

SI cui forte videor diutius & hominum expectationem, & spem reipublicæ de mea voluntate tenuisse suspensam: huic prius excusandum me esse arbitror, quam de insequenti officio quidquam ulli pollicendum. Non enim præteritam culpam videri volo redemisse: sed optimæ mentis cogitata jam pridem, maturo tempore enuntiare. Non me præteribat, in tanta sollicitudine hominum, & tam perturbato statu civitatis, fructuosissimam esse professionem bonæ voluntatis: magnosque honores ex ea re complures consecutos videbam. Sed, cum in eum casum me fortuna demisisset, ut aut celeriter pollicendo magna in spe ad proficiendum impedimenta opponerem; aut, si in eo mihi temperavissem, majores occasiones ad opitulandum haberem: expeditius iter communis salutis, quam meæ laudis, esse volui. Nam quis in ea fortuna, quæ mea est, & ab ea vita, quam in me cognitam hominibus arbitror, & cum ea spe, quam in manibus habeo, aut sordidum quidquam pati, aut perniciosum concupiscere potest? Sed aliquantum nobis temporis, & magni laboris, & multæ impensæ opus fuerunt, ut quæ reipublicæ bonisque omnibus polliceremur, exitu præstaremus: neque ad auxilium patriæ nudi cum bona voluntate, sed cum facultatibus accederemus. ^{p. 148 a.} Confirmandus erat exercitus nobis, magnis sæpe præmiis sollicitatus, ut ab republica potius moderata, quam ab uno infinita speraret. Confirmandæ complures civitates, quæ superiore anno largitionibus, concessionibusque præmiorum erant obligatæ: ut & illa vana putarent, & eadem a melioribus auctoribus petenda existimarent. Elicienda etiam voluntates reliquorum, qui finitimis provinciis, exercitibusque præfuerunt: ut potius cum pluribus societatem defendendæ libertatis iniremus, quam cum paucioribus funestam orbi terrarum victoriam partiremur. Muniendi vero nosmetipsi fuimus, aucto exercitu, auxiliisque multiplicatis: ut, cum præferremus sensus aperte, tum

R 5

etiam,

etiam, invitis quibusdam, sciri, quid defensuri essemus, non esset periculofum. Ita numquam diffitebor, multa me, ut ad effectum horum consiliorum pervenirem, & simulasse invitum, & dissimulasse eum dolore: quod præmatura denuntiatio boni civis imparati, quam periculofa esset, ex casu collegæ videbam. Quo nomine etiam C. Furnio legato, viro forti atque strenuo, plura etiam verbo, quam scriptura, mandata dedimus: ut & rectius ad vos perferrentur, & nos essemus tutiores: quibusque rebus & communem salutem muniri, & nos armari conveniret, præcepimus. Ex quo intelligi potest, curam reipublicæ summæ defendundæ jampridem apud nos excubare. Nunc, cum deum benignitate ab omni re sumus paratiores, non solum bene sperare de nobis homines, sed explorate judicare volumus. **b.** Legiones habeo v sub signis, & sua fide, virtuteque reipublicæ conjunctissimas, & nostra liberalitate nobis obsequentes. Provinciam, omnium civitatum consensu, paratissimam, & summa contentione ad officia certantem: equitatus, auxiliorumque tantas copias, quantas hæ gentes ad defendendam suam salutem, libertatemque conficere possunt. Ipse ita sum animo paratus, vel *e*) provinciam tueri, vel ire quo respublica vocet, vel tradere exercitum, auxilia, provinciamque: ut *f*) vel omnem impetum belli in me convertere non recusem *g*), si modo meo casu aut confirmare patriæ salutem, aut periculum possim morari. Hæc si jam expeditis omnibus rebus, tranquilloque statu civitatis polliceor: in damno meæ laudis, reipublicæ commodo lætabor. fin ad societatem integerrimorum & maximorum periculorum accedam; consilia mea æquis iudicibus ab obrectatione invidorum defendenda commendo. Mihi quidem ipsi fructus meritorum meorum in reipublicæ incolumitate satis magnus est paratus. Eos vero, qui meam auctoritatem, & multo magis vestram fidem secuti, nec ulla spe decipi, nec ullo metu terreri potu-

e) ut vel.*f*) abest: ut.*g*) non recusem delendum putat.

potuerunt, ut commendatos vobis habeatis, petendum videretur.

ARGVMENTVM.

9

Suum studium erga rep. præ se fert: dignitatem suam commendat: quid egerit & acturus sit, exponit: exercitum laudat.

PLANCVS CICERONI, S.

NIHIL me tibi temere, aut te ceteris de me frustra recepisse lætor. Certe hoc majus habes testimonium amoris mei, quo maturius tibi, quam ceteris, consilia mea volui esse nota. In dies vero meritorum meorum p. fieri accessiones, prævidere te spero: cogniturum magis ¹⁴⁹ recipio. Quod ad me attinet, mi Cicero (ita ab imminentibus malis respublica me adjuvante liberetur) sic honores, præmiaque vestra suspicio, conferenda certe cum immortalitate, ut sine his nihil de meo studio, perfeverantiaque sim remissurus. Nisi in multitudine optimorum civium impetus animi mei fuerit singularis, & opera præcipua: nihil ad meam dignitatem accedere volo suffragatione vestra. Concupisco autem nihil mihi: contra quod ipse pugno, & temporis, & rei te moderatorem facile patior esse. Nihil aut fero, aut exigue a patria civi tributum potest videri. Exercitum a. d. sextum kal. Majas Rhodanum trajeci, magnis itineribus. Vienna equites mille via brevioris præmisi. Ipse, si ab Lepido non impediatur, celeritate satisfaciam. si autem itineri meo se opposuerit, ad tempus consilium capiam. Copias adduco & numero, & genere, & fidelitate firmissimas. Te, ut diligas me, si mutuo te *b)* facturum scis, rogo. Vale.

ARGVMENTVM.

10

Laudat Planci præclaram voluntatem studiumque juvandi rempublicam: ideoque præmia sperare ab senatu jubet, in qua re suam operam pollicetur, hortaturque ut pergat in tuenda republica.

CI-

b) me.

CICERO PLANCO.

ETSI satis ex Furnio nostro cognoram, quæ tua voluntas, quod consilium de republica esset: tamen, tuis litteris lectis, liquidius de toto sensu tuo judicavi. Quamobrem, quamquam in uno prælio omnis fortuna reipublicæ disceptat; quod quidem, cum hæc legeres, jam decretum arbitrabar fore: tamen ipsa fama, quæ de tua voluntate percrebruit, magnam es laudem consecutus. Itaque si consulem Romæ habuissemus, declaratum esset ab senatu cum tuis magnis honoribus, quam gratus esset conatus, & apparatus tuus. Cujus rei non modo non præterit tempus: sed ne maturum quidem etiam nunc, meo quidem iudicio, fuit. Is enim denique honos mihi videri solet, qui non propter spem futuri beneficii, sed propter magna merita claris viris defertur, & datur. Quare, sit modo aliqua respublica, in qua honos elucere possit; omnibus, mihi crede, amplissimis honoribus abundabis. Is autem, qui vere appellari potest honos, non invitamentum ad tempus, sed perpetuæ virtutis est præmium. Quamobrem, mi Plance, incumbere toto pectore ad laudem; subveni patriæ; opitulare collegæ; omnium gentium consensum, & incredibilem conspirationem adjuva. Me tuorum consiliorum adiutorem, dignitatis fautorem, omnibus in rebus tibi amicissimum, fidelissimumque cognosces. Ad eas enim causas, quibus inter nos amore sumus, officiis, vetustate conjuncti, patriæ caritas accessit: eaque effecit, ut tuam vitam anteferrem meæ. III kalendas Aprilis.

II

ARGVMENTVM.

Gratias agit beneficentiæ Ciceronis, & de suo in remp. studio pollicetur omnia.

PLANCVS CICERONI.

IMMORTALES ago tibi gratias, agamque dum vivam. nam relaturum me, affirmare non possum. Tantis enim tuis officiis non videor mi respondere posse: nisi forte, ut tu gravissime, disertissimeque scripsisti, ita sensurus
es,

es, ut me referre gratiam putes, cum memoria tenebo. Si de filii tui dignitate esset actum, amabilius certe nihil facere potuisses. Primæ tuæ sententiæ infinitis cum mun-<sup>P.
150
a.</sup>eribus; posteriores, ad tempus, arbitriumque amicorum meorum compositæ; oratio assidua, & perpetua de me iurgia cum obtrectatoribus propter me, notissima mihi sunt. non mediocris adhibenda mihi est cura, ut reipublicæ me civem dignum tuis laudibus præstem; in amicitia tua memorem, atque gratum. Quod reliquum est, tuum munus tuere: & me, si, quem esse voluisti, eum exitu, rebusque cognoscis, defende, ac fuscipe. Cum Rhodanum copias trajecissem, fratremque cum tribus millibus equitum præmissem, ipse iter ad Mutinam dirigerem: in itinere, de prælio factò, Brutoque, & Mutina obsidione liberatis, audivi. Animadverti, nullum alium receptum Antonium, reliquiasque, quæ cum eo essent, habere, nisi in his partibus: duasque ei spes esse propositas; unam Lepidi ipsius, alteram exercitus. Quod quædam pars exercitus non minus furiosa est, quam qui cum Antonio fuerunt, equitatum revocavi. Ipse in Allobrogibus constiti, ut proinde ad omnia paratus essem, ac res moneret. Si nudus huc se Antonius conferet: facile mi videor per me sustinere posse, remque publicam ex vestra sententia administrare, quamvis ab exercitu Lepidi recipiatur. si vero copiarum aliquid secum adducet: & si decima legio veterana, quæ nostra opera revocata cum reliquis est, ad eundem furorem redierit: tamen, ne quid detrimenti fiat, dabitur opera a me; idque me præstaturum spero, dum istinc copiarum trajiciantur, conjunctæque nobiscum facilius perditos opprimant. Hoc tibi spondeo, mi Cicero, neque animum, nec diligentiam mihi defuturam i). Cupio mehercules nullam b. residuam sollicitudinem esse. Sed si fuerit, nec animo, nec benivolentiæ, nec patientiæ cujusquam, pro vobis cedam. Do quidem ego operam, ut etiam Lepidum ad hujus rei societatem incitem: omniaque ei obsequia polliceor, si modo
do

i) defuturum.

do rempublicam respicere volet. Utor in hac re adiutoribus, interpretibusque, fratre meo, & Laterense, & Furnio nostro. Non me impediunt privatae offensiones, quo minus reipublicae salute, etiam cum inimicissimo consentiam. Quod si nihil profecero, nihilominus maximo sum animo: & maiore fortasse cum mea gloria vobis satisfaciam. Fac valeas, meque mutuo diligas.

12

ARGVMENTVM.

Gratas senatui Planci litteras fuisse, & quae ejus causa in senatu acta sint, significat, & ad liberandam remp. diligentissime hortatur.

CICERO PLANCO.

ETSI reipublicae causa maxime gaudere debeo, tantum ei te praesidii, tantum opis attulisse extremis paene temporibus: tamen ita te victorem complectar, republica recuperata, ut magnam partem mihi laetitiae tua dignitas afferat *k*), quam & esse jam, & futuram amplissimam intelligo. Cave enim putes, ullas umquam litteras graviores, quam tuas, in senatu esse recitatas. Idque contigit cum meritorum tuorum in rempublicam eximia quadam magnitudine, tum verborum, sententiarumque gravitate. Quod mihi quidem minime novum, qui & te nossem, & tuarum litterarum ad me missarum promissa meminissem, & haberem a Furnio nostro tua penitus consilia cognita. ^{p.} sed senatui majora visa sunt, quam erant expectata: non ¹⁵¹ ^{a.} quo umquam de tua voluntate dubitasset; sed nec, quantum facere posses, nec quoad *l*) progredi velles, exploratum satis habebat. Itaque cum a. d. vii idus Apriles, mane mihi tuas litteras M. Varisidius reddidisset, easque legissem, incredibili gaudio sum elatus: cumque magna multitudo optimorum virorum, & civium me domo deduceret, feci continuo omnes participes meae voluptatis. Interim ad me venit Munatius noster, ut consuerat: at ego ei litteras tuas: nihil dum enim sciebat. nam ad me primum

k) affert. l) quo.

num Varifidius: idque sibi a te mandatum esse dicebat. Paulo post idem mihi Munatius eas litteras legendas dedit, quas ipsi miserat, & eas, quas publice. Placuit nobis, ut statim ad Cornutum prætorem urbanum litteras deferremus: qui, quod consules aberant, consulare munus sustinebat more majorum. Senatus est continuo convocatus, frequensque convenit propter famam, atque expectationem tuarum litterarum. Recitatis litteris, oblata religio Cornuto est, pullariorum admonitu, non satis diligenter eum auspiciis operam dedisse. idque a nostro collegio comprobatum est. Itaque res dilata est in posterum. Eo autem die magna mihi pro tua dignitate contentio cum Servilio: qui cum gratia effecisset, ut sua sententia prima pronuntiaretur, frequens eum senatus reliquit, & in alia omnia discessit: meæque sententiæ, quæ secunda pronuntiata erat, cum frequenter assentiretur senatus, rogatu Servilii P. Titius intercessit. Res in posterum dilata. Venit paratus Servilius, Jovi ipsi iniquus; cujus in templo res agebatur. Hunc quemadmodum fregerim, quantaque contentione Titium intercessorem abjecerim; ex aliorum te litteris malo cognoscere. Unum hoc ex meis: senatus **b.** gravior, constantior, amicior tuis laudibus esse non potuit, quam tum fuit. Nec vero tibi senatus amicior, quam cuncta civitas. Mirabiliter enim populus Romanus universus, & omnium generum, ordinumque consensus ad liberandam rempublicam conspiravit. Perge igitur, ut agis, nomenque tuum commenda immortalitati: atque hæc omnia, quæ habent speciem gloriæ, collecta inimicissimis *m)* splendoris insignibus, contemne, brevia, fucata *n)*, caduca existima. Verum decus in virtute positum est, quæ maxime illustratur magnis in rempublicam meritis. Eam facultatem habes maximam, quam quum complexus es, & tenes *o)*, perfice, ut ne minus respública tibi, quam tu respúblicæ debeas. Me tuæ dignitatis non modo fautorem, fed

m) inantissimis.*n)* fugacia.*o)* quando c. e. tene.

fed etiam amplificatorem cognofces. Id cum reipublicæ quæ mihi vita eft mea carior, tum noſtræ neceſſitudini debere me iudico. Atque in his curis, quas contuli ad dignitatem tuam, cepi magnam voluptatem, quod bene cognitam mihi T. Munatii prudentiam, & fidem, magis etiam perſpexi in ejus incredibili erga te benivolentia, & diligentia. III idus Apriles.

13

ARGVMENTVM.

De S. C. pro dignitate Planci factò ſcribit, eumque hortatur, ut Antonianum bellum conficiat.

CICERO PLANCO.

UT primum poteſtas data eſt augendæ dignitatis tuæ, nihil prætermiſi in te ornando, quod poſitum eſt aut in præmio virtutis, aut in honore verborum. Id ex ipſo P. ſenatus conſulto poteris cognofcere. ita enim eſt perſcriptum, ut a me de ſcripto dicta ſententia eſt: quam ſenatus ¹⁵² frequens ſequutus eſt ſummo ſtudio, magnoque conſenſu. Ego quamquam ex tuis litteris, quas mihi miſiſti, perſpexeram te magis iudicio bonorum, quam inſignibus gloriæ delectari: tamen conſiderandum exiſtimavi, etiam ſi tu nihil poſtulares, quantum tibi a republica deberetur. Tu contexes extrema cum primis. Qui enim M. Antonium oppreſſerit, is bellum confecerit. Itaque Homerus non Ajacem, nec Achillem, ſed Ulyſſem appellavit πολίπορον ρ).

14

ARGVMENTVM.

Laudat Planci ſtadium & celeritatem in auxiliis Bruto collegæ ferendis, hortaturque, ut belli reliquias exſtinguat.

CICERO PLANCO, S.

O GRATAM famam biduo ante victoriam, de ſubſidio tuo, de ſtudio, de celeritate, de copiis! Atque etiam hoſtibus fuſis, ſpes omnis in te eſt. Fugiſſe enim ex prælio Mutinenſi dicuntur notiſſimi latronum duces. Eſt autem non minus gratum extrema delere, quam prima depel-

ρ) πολίπορον.

pellere. Equidem spectabam q) jam tuas litteras, idque cum multis. Sperabamque etiam, Lepidum reipublicæ temporibus admonitum, tecum, & reipublicæ satis esse facturum r). In illam igitur curam incumbe, mi Plance, ut ne quæ scintilla teterrimi belli relinquatur. Quod si erit factum: & rempublicam divino beneficio affeceris, & ipse æternam gloriam consequere. D. III non. Maj.

ARGVMENTVM.

15

Nuntiat quæ ad opprimendum Antonium & egerit & acturus sit.

PLANCVS CICERONI.

HIS litteris scriptis, quæ postea accidissent, scire te, ad rempublicam putavi pertinere. Sedulitas mea, ut spero, & mihi, & reipublicæ tulit fructum. Namque as- b. fiduis internuntiis cum Lepido egi, ut, ommissa omni contentione, reconciliataque voluntate nostra, communi consilio reipublicæ succurreret: se, liberos, urbemque pluris, quam unum perditum, abjectumque latronem putaret: obsequioque meo, si ita faceret, ad omnes res abuteretur. Profeci itaque per Laterensem internuntium. fidem mihi dedit, se Antonium, si prohibere provincia sua non potuisset, bello persecuturum: me, ut venirem, copiasque conjungerem, rogavit: eoque magis, quod & Antonius ab equitatu firmus esse dicebatur, & Lepidus ne mediocrem quidem equitatum habebat. Nam etiam ex paucitate ejus, non multis ante diebus, decem, qui optimi fuerant, ad me transierunt. Quibus rebus ego cognitis, cunctatus non sum; in cursu bonorum consiliorum Lepidum adjuvandum putavi. Adventus meus quid profecturus esset, vidi: vel quod equitatu meo persequi, atque opprimere equitatum ejus possem; vel quod exercitus Lepidi eam partem, quæ corrupta est, & ab republica alienata, & corrigere, & coercere præsentia mei exercitus pos-

q) expectabam. r) Gr. sic censet: tecum esse facturum.

possem. Itaque in Isara, flumine maximo, quod in finibus est Allobrogum, ponte, uno die facto, exercitum a. d. quartum idus Maji traduxi. Cum vero mihi nuntiatum esset, L. Antonium præmissum cum equitibus, & cohortibus ad Forum Julii venisse: fratrem cum equitum quattuor millibus, ut occurreret ei, misi a. d. v idus Maji. Ipse maximis itineribus cum quattuor legionibus expeditis, & reliquo equitatu subsequar. Si nos mediocri modo fortuna reipublicæ adjuverit: & audaciæ perditorum, & nostræ sollicitudinis hic finem reperiemus. Quod si latro, præcognito nostro adventu, rursus in Italiam se recipere cœperit, Bruti erit officium, occurrere ei: cui scio nec consilium, nec animum defuturum. Ego tamen, si id acciderit, fratrem cum equitatu mittam, qui sequatur, Italiam a vastatione defendat. Fac valeas, meque mutuo diligas.

16

ARGVMENTVM.

Gratissimas senatui fuisse Planci litteras, factumque SC. significat, & ut in subitis senatus consilium ne expectet, sed ipse a sese consilium capiat, auctor est.

CICERO PLANCO.

NIHIL post hominum memoriam gloriosius, nihil gratius, ne tempore quidem ipso opportunius accidere vidi, quam tuas, Plance, litteras. Redditæ sunt enim frequenti senatu Cornuto, cum is frigidas sane, & inconstantes recitasset litteras Lepidi. sub eas statim recitatæ sunt tuæ, non sine magnis quidem clamoribus. Cum rebus enim ipsis essent & studiis, beneficiisque in rempublicam gratissimæ: tum erant gravissimis verbis, & sententiis. Flagitare senatus institit Cornutum, ut referret statim de tuis litteris. Ille se considerare velle. Cum ei magnum convicium fieret cuncto a senatu, quinque tribuni plebei retulerunt. Servilius rogatus, rem distulit. ego eam sententiam dixi, cui sunt assensi ad unum. ea quæ fuerit, ex senatus consulto cognosces. Tu, quamquam consilio non egēs, vel abundas potius, tamen hoc animo esse debes, ut nihil

nihil huc rejicias: neve in rebus tam subitis, tamque angustis a senatu consilium petendum putes. Ipse tibi sis senatus. quocumque te ratio reipublicæ ducet, sequare. Cures, ut ante factum aliquod a te egregium audiamus, quam futurum putarimus. Illud tibi promitto, quidquid a te b. erit factum, id senatum non modo ut fideliter, sed etiam ut sapienter factum, comprobaturum.

ARGVMENTVM.

17

Presentem belli statum describit, cum excusatione fratris a se dimissi, & commendatione suæ dignitatis.

PLANCVS CICERONI.

ANTONIVS id. Maji ad Forum Julii cum primis copiis venit. Ventidius bidui spatium abest ab eo. Lepidus ad Forum Voconii castra habet: qui locus a Foro Julii quattuor, & viginti millia passuum abest: ibique me expectare constituit, quemadmodum ipse mihi scripsit. Quod si omnia mihi integra & ipse, & fortuna servarit: recipio vobis, celeriter me negotium ex sententia confecturum. Fratrem meum, assiduis laboribus, concursationibusque confectum, graviter se habuisse, antea tibi scripsi: sed tamen cum primum posse ingredi cœpit, non magis sibi, quam reipublicæ se convaluisse existimans, ad omnia pericula princeps esse non recusabat. Sed ego eum non solum hortatus sum, verum etiam coëgi isto proficisci: quod & illa valitudine magis conficere se, quam me juvare posset in castris: & quod acerbissimo interitu consulum rempublicam nudatam, tali cive prætoris in urbanis officiis indigere existimabam. Quod si qui vestrum non probabit, mihi prudentiam in consilio defuisse sciat, non illi erga patriam fidelitatem. Lepidus tamen, quod ego desiderabam, fecit, ut Apellam ad me mitteret, quo obside, fide illius, & societatis in republica administranda uterer. Studium mihi suum L. Gellius, de tribus fratribus Segaviano s) probavit: quo ego interprete novissime ad

S 2

Le-

s) Sex. Gaviano.

Lepidum sum usus. Amicum eum reipublicæ cognosse videor: libenterque ei sum testimonio, & omnibus ero, qui bene merentur. Fac valeas, meque mutuo diligas, dignitatemque meam, si mereor, tuearis, sicut adhuc singulari cum benivolentia fecisti.

18

ARGVMENTVM.

Narrat quibus causis ad Lepidum proficiscatur.

PLANCVS CICERONI.

QUID in animo habuerim, cum Lævus, Nervaque discesserunt a me, & ex litteris, quas ei t) dedi, & ex ipsis cognoscere potuisti, qui omnibus rebus, consiliisque meis interfuerunt. Accidit mihi, quod homini pudenti, & cupido satisfaciendi reipublicæ bonisque omnibus accidere solet: ut consilium sequerer periculosum magis, dum me probarem; quam tutum, quod habere posset obrectationem. Itaque post discessum legatorum, cum binis continuis litteris & Lepidus me, ut venirem, rogaret, & Laterensis multo etiam magis prope implorans obtestaretur: non ullam rem aliam extimescens, quam eandem, quæ mihi quoque facit timorem, varietatem, atque infidelitatem exercitus ejus; non dubitandum putavi, quin succurrerem, meque communi periculo offerrem. Sciebam enim, & cautius u) illud erat consilium, expectare me ad Isaram, dum Brutus trajiceret exercitum; & cum collega consentiente, sicut milites faciunt, hostibus obviam ire x). Tamen si quid Lepidus bene sentiens, detrimenti cepisset, hoc omne assignatum iri aut pertinaciæ meæ, aut timori videbam, si aut hominem offensum mihi, conjunctum cum republica non sublevassem: aut ipse a certamine belli tam necessarii me removissem. Itaque potius periclitari volui, si possem mea præsentia & Lepidum tueri, & exercitum facere meliorem, quam nimis cau-

tus

t) eis. u) etsi cautius. x) consentiente exercitu concordia & bene de republ. sentiente, hostibus obviam ire.

tus videri. Sollicitiorem certe hominem non suis contra-
 ctis, neminem puro fuisse. Nam, quæ res nullam habebat
 dubitationem, si exercitus Lepidi absit: ea nunc magnam
 affert sollicitudinem, magnumque habet casum. Mihi e-
 nim si contigisset, ut prior occurrerem Antonio, non me-
 hercules horam constitisset: tantum ego & mihi confido,
 & sic percussas illius copias, Ventidiique Mulionis castra de-
 spicio. Sed non possum non exhorrescere, si quid intra
 cutem subest vulneris, quod prius nocere potest, quam
 sciri, curarique possit. Sed certe nisi uno loco me tene-
 rem, magnum periculum ipse Lepidus, magnum ea pars
 exercitus adiret, quæ bene de republica sentit. Magnam
 etiam perditii hostes accessionem sibi fecissent, si quas co-
 pias a Lepido abstraxissent. Quæ si adventus meus repres-
 serit, agam gratias fortunæ, constantiæque meæ, quæ ad y)
 hanc experientiam excitavit. Itaque a d. xii kalend. Jun.
 ab Isara castra movi: pontem tamen, quem in Isara fece-
 ram, castellis duobus ad capita positus, reliqui: præsidia-
 que ibi firma posui, ut venienti Bruto, exercituique e-
 jus sine mora transitus esset paratus. Ipse, ut spero, die-
 bus octo, quibus has litteras dabam, cum Lepidi copiis
 me conjungam.

ARGUMENTVM.

19

*Gratiarum actionem sibi gratam fuisse, & litteris ejus sena-
 tum delectatum, significat, & ut reliquias belli conficiat,
 hortatur.*

CICERO PLANCO.

QVAMQVAM gratiarum actionem a te non deside-
 rabam, cum te re ipsa, atque animo scirem esse gra-
 tissimum: tamen, fatendum est enim, fuit ea mihi per-
 jucunda. sic enim vidi, quasi ea, quæ oculis cernuntur,
 me a te amari. Dices, quid antea? Semper equidem, sed
 nunquam illustrius. Litteræ tuæ mirabiliter gratæ sunt se-
 natui, cum rebus ipsis, quæ erant gravissimæ, & maximæ,¹⁵⁵
 for-

S 3

for-

y) quæ me ad.

fortissimi animi, summique consilii: tum etiam gravitate sententiarum, atque verborum. Sed, mi Plance, incumbere, ut belli extrema perficias. in hoc erit summa & gratia, & gloria. Cupio omnia reipublicæ causa: sed, mehercules, in ea conservanda jam defatigatus, non multo plus patriæ faveo, quam tuæ gloriæ: cujus maximam facultatem tibi dii immortales, ut spero, dedere: quam complectere, obsecro. Qui enim Antonium oppresserit, is hoc bellum teterrimum, periculosissimumque confecerit.

20

ARGUMENTVM.

Petit, ut de Lepidi fide significet, utrum remp. sequatur, an Antonium: hortaturque, ut reliquias belli opprimat.

CICERO PLANCO.

ITA erant omnia, quæ istinc afferebantur, incerta, ut, quid ad te scriberem, non occurreret. Modo enim quæ vellemus de Lepido, modo contra nuntiabantur. De te tamen fama constans, nec decipi posse, nec vinci: quorum alterius fortuna partem habet quandam; alterum, proprium est prudentiæ tuæ. Sed accepi litteras a collega tuo, datas idibus Majis: in quibus erat, te ad se scripsisse, a Lepido non recipi Antonium. Quod erit certius, si tu ad nos, idem scripseris. sed minus audes fortasse propter inanem lætitiâ litterarum superiorum. Verum, ut errarem, id Plance voluisti 2). (quis enim id effugerit?) sic decipi te non potuisse, quis non videt? Nunc vero etiam jam erroris causa sublata est. Culpa enim illa, *bis ad eundem*, vulgari reprehensa proverbio est. Sin, ut scripsisti ad collegam, ita se res habet, omni cura liberati sumus: nec tamen b. erimus prius, quam ita esse tu nos feceris certiores. Mea quidem, ut ad te sapius scripsi, hæc sententia est: Qui reliquias hujus belli oppresserit, eum totius belli confectorem fore; quem te & opto esse, & confido futurum. Studia mea erga te, quibus certe nulla esse majora potuerunt, tibi tam grata esse, quam ego putavi fore, minime miror, vehe-

2) *Veni, ut errare mi Plance potuisti*

vehementerque lætor. Quæ quidem tu si recte istic erit, majora, & graviora cognosces. Quarto kalendas Junias.

ARGVMENTVM.

21

Perfidiam Lepidi, conjunctionemque cum Antonio nuntiat: subsidium copiarum mitti postulat: suam dignitatem commendat.

PLANCVS CICERONI.

PVDERET me inconstantia mearum litterarum, si non hæc ex aliena levitate penderent. Omnia feci, quare Lepido conjuncto ad rempublicam defendendam, minore sollicitudine vestra, perditis resisterem. Omnia ei & a) petenti recepi, & ultro pollicitus sum, scripsique tibi biduo ante, confidere me, bono Lepido esse usurum, communique consilio bellum administraturum. Credidi chirographis ejus: affirmationi præsentis Laterensis; qui tum apud me erat, reconciliaremque me Lepido, fidemque haberem, orabat. Non licuit diutius bene de eo sperare. Illud certe cavi, & cavebo, ne mea credulitate respublica summa fallatur. Cum Isaram flumen b), uno die ponte effecto, exercitum traduxissem, pro magnitudine rei celeritatem adhibens, quod perierat per litteras ipse, ut maturarem venire: præsto mihi fuit stator ejus cum litteris, quibus, ne venirem, denuntiabat, se posse per se conficere negotium, interea ad Isaram expectarem. Indicabo temerarium meum consilium tibi: nihilominus ire decretam, existimans eum socium gloria vitare. Putabam posse me nec de laude jejuni hominis delibare quidquam: & subesse tamen propinquis locis, ut, si durius aliquid esset, succurrere celeriter possem. Ego non malus homo hoc suspicabar. At Laterensis, vir sanctissimus, suo chirographo mittit mihi litteras, measque c), desperans de se, de exercitu, de Lepidi fide, querensque se destitutum: in quibus aperte denuntiat, videam, ne fallar: suam fidem

S 4

fidem

a) abest: &

b) in Isara flumine.

c) in eisque.

fidem solutam esse: reipublicæ ne desim. Exemplar ejus chirographi Titio misi. Ipsa chirographa omnia, & quibus credidi, & ea, quibus fidem non habendam putavi, Lævo Cispio dabo perferenda; qui omnibus his interfuit rebus. Accessit eo, ut milites ejus, cum Lepidus concionaretur, improbi per se, corrupti etiam per eos, qui præfunt, Canidios, Rufrenosque, & ceteros, quos, cum opus erit, scietis, conelamarint viri boni, pacem se velle, neque esse cum ullis pugnaturus, duobus jam consulibus singularibus occisis, tot civibus pro patria amissis, hostibus denique omnibus judicatis, bonisque publicatis. neque hoc aut vindicarat Lepidus, aut sanarat. Huc me venire, & duobus exercitibus conjunctis objicere exercitum fidelissimum, auxilia maxima, principes Galliae, provinciam cunctam, summæ dementiæ, & temeritatis esse vidi: mihi que, si ita oppressus essem, remque publicam mecum prodidissim, mortuo non modo honorem, sed misericordiam quoque defuturum. Itaque rediturus sum: nec tanta munera perditis hominibus dari posse finam. Ut exercitum locis habeam opportunis, provinciam tuear, etiam si ille exercitus descierit, omniaque integra servem, dabo operam, quoad exercitus huc summittatis, parique felicitate rempublicam hic vindicetis. nec depugnare, si occasio tulerit; nec obsideri, si necesse fuerit; nec mori, si casus inciderit, pro vobis, paratior fuit quisquam. Quare hortor te, mi Cicero, exercitum huc trajiciendum quam primum cures, & matures prius, quam hostes magis corroborentur, & nostri perturbentur. In quo si celeritas erit adhibita, respublica in possessione victoriæ, delevis scele-ratis, permanebit. Fac valeas, meque diligas. Fratrem meum tibi, fortissimum civem, & ad omnia paratissimum, excusam litteris, qui ex labore in febriculam incidit assiduam, & satis molestam. Cum primum poterit istuc recurrere, non dubitabit, ne quo loco reipublicæ desit. Meam dignitatem commendatam habeas, rogo. Concupiscere me nihil oportet. habeo te & amantissimum mei, & quod opta-

optavi, summæ auctoritatis. Tu videris, quantum, & quando tuum munus apud me velis esse. Tantum te rogo, in Hirtii locum me subdas, & ad tuum amorem, & ad meam observantiam.

ARGVMENTVM.

22

Agris dividendis Plancus præfici cupiebat, cui de ea re Cicero respondet.

CICERO PLANCO.

IN te, & in collega omnis spes est, diis approbantibus. Concordia vestra, quæ senatui declarata litteris vestris est, mirifice & senatus, & cuncta civitas delectata est. Quod ad me scripseras de re agraria: si consultus senatus esset, ut quisque honorificentissimam de te sententiam dixisset, eam secutus essem: qui certe ego fuisset *d*). Sed propter tarditatem sententiarum, moramque rerum, cum ea, quæ consulebantur, ad exitum non pervenirent: commodissimum mihi, Plancoque fratri visum est, uti eo, quod ne nostro arbitrato componeretur, quis fuerit impedimento, arbitror te ex Planci litteris cognovisse. Sed si in senatusconsulto, si in ceteris rebus desideras aliquid; sic tibi persuade, tantum esse apud omnes bonos tui caritatem, ut nullum genus amplissimæ dignitatis excogitari possit, quod tibi non paratum sit. Litteras tuas vehementer expecto, & quidem tales, quales maxime opto. Vale.

ARGVMENTVM.

23

Excusat se, quod Lepido crediderit: accepto de conjunctione Lepidi & Antonii nuntio, suas copias retraxisse significat: auxilium exercitus Cesariani postulat.

PLANCVS CICERONI.

NVMQVAM mehercules, mi Cicero, me pœnitebit maxima pericula pro patria subire, dum, si quid acciderit mihi, a reprehensione temeritatis absim. Confite-

S 5

rer

d) Grævius Cic. scripsisse putat: qui eam secutus esset, certe ego fuisset.

rer imprudentia me lapsum, si umquam Lepido ex animo credidiffem. Credulitas enim, error est magis, quam culpa: & quidem in optimi cujusque mentem facillime irrepit. Sed ego non hoc vitio p̄ne sum deceptus. Lepidum enim pulchre noram. Quid ergo est? Pudor me, qui in bello maxime est periculosus, hunc casum coëgit subire. Nam, si uno loco essem, verebar, ne cui obtretatorum viderer & nimium pertinaciter Lepido offensus, & mea patientia etiam alere bellum. Itaque copias prope in conspectum Lepidi, Antoniique adduxi, quadragintaque millium pass. spatio relicto confedi, eo consilio, ut vel celeriter accedere, vel salutariter recipere me possem. Adjunxi hæc, in loco eligendo, flumen oppositum ut haberem; in quo mora transitus esset: Vocontii sub manu ut essent, per quorum loca fideliter mihi pateret iter. Lepidus, desperato adventu meo, quem non mediocriter captabat, se cum Antonio conjunxit a. d. iiii kal. Junias: eodemque die ad me castra moverunt: viginti millia pass. cum abessent, res mihi nuntiata est. Dedi operam deum benignitate, ut & celeriter me reciperem, & hic discessus nihil fugæ simile haberet: non miles ullus, non eques, non quidquam impedimentorum amitteretur, aut ab illis ferventibus latronibus interciperetur. Itaque pridie nonas Junias omnes copias Isaram trajeci, pontesque, quos feceram, interrupi, ut spatium ad colligendum se homines haberent, & ego me interea cum collega conjungerem; quem triduo, cum has dabam litteras, expectabam. Latrensis nostri & fidem, & animum singularem in rempublicam semper fatebor. Sed certe nimia ejus indulgentia in Lepidum, ad hæc pericula perspicienda fecit e) eum minus sagacem. Qui quidem cum in fraudem se deductum videret, manus, quas justius in Lepidi perniciem armasset, sibi afferre conatus est. In quo casu tamen interpellatus & adhuc vivit, & dicitur victurus. Sed tamen de hoc mihi parum certum est. Magno cum dolore par-

rici-

e) facit.

ricidarum elapsus sum his. veniebant enim eodem furore in me, quo in patriam, incitati. Iracundias autem harum rerum recentes habebant: quod Lepidum castigare non destiteram, ut exstingueret bellum: quod colloquia facta improbabam: quod legatos, fide Lepidi missos ad me, in conspectum venire vetaveram: quod C. Catium Vestinum, tribunum militum, missum ab Antonio ad me cum litteris, exceperam. In quo hanc capio voluptatem, quod certe, quo magis me petiverunt, tanto majorem his frustratio dolore attulit. Tu, mi Cicero, quod adhuc fecisti, idem præsta; ut vigilanter, nervoseque nos, qui stamus in acie, subornes. Veniat Cæsar cum copiis, quas habet firmissimas: aut, si ipsum aliqua res impedit, exercitus mittatur; cujus ipsius magnum agitur periculum. Quidquid aliquando futurum fuit in castris perditorum contra patriam, hoc omne jam convenit. Pro urbis vero salute cur non omnibus facultatibus, quas habemus, utamur? Quod si vos istic non defueritis, profecto, quod ad me attinet, omnibus rebus abunde reipublicæ satisfaciam. Te quidem, mi Cicero, in dies, mehercules, habeo cariorem: sollicitudinesque meas quotidie magis tua merita exacuunt, ne quid aut ex amore, aut ex judicio tuo perdam. Opto ut mihi liceat jam, præsentī pietate meorum officiorum tua beneficia tibi facere jucundiora. Octavo idus Jun. Civarone f): ex finibus Allobrogum.

ARGUMENTVM.

24

Se memorem beneficiorum pollicetur: suas copias narrat: subsidium Cesariani aut Africani exercitus poscit: Octavianum, ut parum reipub. amantem, carpit.

PLANCVS IMP. CONS. DESIGN. S. D.
CICERONI.

FACERE non possum, quin in singulas res, meritaque tua, tibi gratias agam. Sed mehercule facio cum pudore. Neque enim tanta necessitudo, quantam tu mihi

te-

f) Giurone.

tecum esse voluisti, desiderare videtur gratiarum actionem. Neque ego lubenter pro maximis tuis beneficiis tam vili munere defungar *g)* orationis: & malo praesens observantia, indulgentia, assiduitate, memorem me tibi probare. Quod si mihi vita contigerit, omnes gratas amicitias, atque etiam pias propinquitates, in tua observantia, indulgentia, assiduitate vincam. Amor enim tuus, ac iudicium de me, utrum mihi plus dignitatis in perpetuum, an voluptatis

b. quotidie sit allaturus, non facile dixerim. De militum commodis, fuit tibi curae; quos ego non potentiae meae causa, nihil enim me non salutariter cogitare scio, ornari volui a senatu: sed primum, quod ita meritos iudicabam: deinde, quod ad omnes casus conjunctiores reipublicae esse volebam: novissime, ut ab omni omnium sollicitatione averfos eos, tales vobis praestare possem, quales adhuc fuerunt. Nos adhuc hic omnia integra sustinuimus. Quod consilium nostrum, etsi, quanta sit aviditas hominum, non sine causa, talis victoriae, scio; tamen vobis probari spero. Non enim, si quid in his exercitibus sit offensum, magna subsidia respublica habet expedita, quibus subito impetu, ac latrocinio parricidarum resistat. Copias vero nostras notas tibi esse arbitror. In castris meis legiones sunt veteranae tres: tironum vel luculentissima ex omnibus una: in castris Bruti una veterana legio: altera bima: octo tironum. Ita universus exercitus, numero amplissimus est, firmitate exiguus. Quantum autem in acie tironi sit committendum, nimium saepe expertum habemus. Ad hoc robur nostrorum exercituum, sive Africanus exercitus, qui est veteranus, sive Caesaris accessisset, aequo animo summam rempublicam in discrimen deduceremus. Aliquanto autem propius esse, quod ad Caesarem attinet, videbamus. Nihil destiti eum litteris hortari: neque ille intermisit affirmare, se sine mora venire: cum interim aversum illum ab hac cogitatione ad alia consilia video se contulisse. Ego tamen ad eum

Furnium

g) defungor.

Furnium nostrum cum mandatis, litterisque misi, si quid p. forte proficere possit. Scis tu, mi Cicero, quod ad Cæsa-¹⁵⁹ris amorem attinet, societatem mihi esse tecum: vel quod^{a.} in familiaritate Cæsar's, vivo illo, jam tueri eum, & diligere fuit mihi necesse: vel quod ipse, quoad ego nosse potui, moderatissimi, atque humanissimi fuit sensus: vel quod ex tam insigni amicitia mea, atque Cæsar's, hunc filii loco, & illius, & vestro iudicio substitutum, non proinde habere, turpe mihi videtur. Sed, quidquid tibi scribo, dolenter mehercule magis, quam inimice facio. Quod vivit Antonius hodie, quod Lepidus una est, quod exercitus habent non contemnendos, quod sperant, quod audent; omne Cæsar'i acceptum referre possunt. Neque ego superiora reperam. Sed ex eo tempore, quo ipse mihi professus est se venire, si venire voluisset, aut oppressum jam bellum esset, aut in adversissimam illi Hispaniam cum detrimento eorum maximo detrusum b). Quæ mens eum, aut quorum consilia a tanta gloria, sibi vero etiam necessaria, ac salutari, avocarit i), & ad cogitationem consulatus bimestris, summo cum terrore hominum, & insulsa cum efflagitatione transtulerit k), expulare non possum. Multum in hac re mihi videntur necessarii ejus, & reipublicæ, & ipsius causa proficere posse: plurimum, ut puto, tu quoque: cujus ille tanta merita habet, quanta nemo, præter me. nunquam enim obliviscar, maxima, ac plurima me tibi debere. De his rebus, ut exigeret eum eo, Furnio mandavi. Quod si, quantum l) debeo, habuero apud eum auctoritatem, plurimum ipsum juvero. Nos interea durior conditione bellum sustinemus, quod neque expeditissimam dimicationem putamus: neque tamen refugiendo commissuri sumus, ut majus detrimentum respublica accipere possit. Quod si b. aut Cæsar se respexerit, aut Africanæ legiones celeriter venerint,

b) extrusum.

i) avocarint.

k) transtulerint.

l) quantum.

nerint, securos vos ab hac parte reddemus. Tu, ut instituisti, me diligas rogo, proprieque tuum esse, tibi persuadeas. V kal. Sext. *m*) ex castris.

25

ARGVMENTVM.

Modeste reprehendit in Furnio præproperam præturæ festinationem.

CICERO S.D. FVRNIO.

SI interest, id quod homines arbitrantur, reipublicæ te, ut instituisti, atque fecisti, navare operam, rebusque maximis, quæ ad extinguendas reliquias belli pertinent, interesse: nihil videris melius, neque laudabilius, neque honestius facere posse. Istanque operam tuam, navitatem, animum in rempublicam celeritati præturæ anteponendam *n*) censeo. Nolo enim te ignorare, quantam laudem consecutus sis: mihi crede, proximam Planco, idque ipsius Planci testimonio, præterea fama, scientiaque omnium. Quamobrem si quid operis tibi etiam nunc restat, id maximo opere censeo persequendum. Quid enim honestius, aut quid honesto anteponendum? Sin autem satisfactum reipublicæ *n*) putas, celeriter ad comitia, quum *o*) mature futura sunt, veniendum censeo: dummodo ne quid *p*) hæc ambitiosa festinatio aliquid imminuat ejus gloriæ, quam consecuti sumus. Multi clarissimi viri, cum reipublicæ darent operam, annum petitionis suæ non obie-runt. Quod eo facilius nobis est, quod non est annus hic tibi destinatus: ut, si ædilis fuisses, post biennium tuus annus esset. Nunc nihil prætermittere videbere usitati, & quasi legitimi temporis ad petendum. Video autem, Planco consule, etsi etiam sine eo rationes expeditas haberes: tamen splendidiorum petitionem tuam, si modo
ista

m) a quibusdam Codd. abesse *Sext.* monet post alios Gr. neque consentit cum *consulatu bimestri.* *n*) legi vult: *anteponenda*, &

paullo post: *Satisf. officio, satisf. reip.*

o) quando.

p) abest: *quid.*

ista ex sententia confecta essent. Omnino plura me scribere, cum tuum tantum consilium, iudiciumque sit, arbitrabar non ita necesse: sed tamen sententiam meam tibi ignotam esse nolebam. Cujus est hæc summa, ut omnia te metiri dignitate malim, quam ambitione: majoremque fructum ponere in perpetuitate laudis, quam in celeritate præturæ. Hæc eadem locutus sum domi meæ, adhibito Q. fratre meo, & Cæcina, & Calvisio, studiosissimis tui, cum Dardanus, libertus tuus, interesset. omnibus probari videbatur oratio mea. sed tu optime judicabis.

ARGVMENTVM.

26

Scrisserat Furnius, se ad comitia prætoria venturum. Disuadet Cicero, comitiaque dilata significat.

M. CICERO S.D. C. FVRNIO.

LECTIS tuis litteris, quibus declarabas, aut omittendos Narbonenses, aut cum periculo dimicandum, illud magis timui: quod vitatum non moleste fero. Quod de Planci & Bruti concordia scribis, in eo vel maximam spem pono victoriæ. De Gallorum studio, nos aliquando cognoscemus *r*), ut scribis, cujus id opera maxime excitatum sit. Sed jam, mihi crede, cognovimus. Itaque jucundissimis tuis litteris stomachatus sum in extremo. Scribis enim, si in Sextilem comitia, cito te: sin jam confecta, citius, ne diutius cum periculo fatuus sis. O mi Furni, quam tu causam tuam non nosti, qui alienas tam facile discas! Tu nunc candidatum te putas, & id cogitas, ut aut ad comitia curras: aut, si jam confecta, domi tuæ sis, ne *s*) cum maximo periculo, ut scribis, stultissimus sis. Non arbitror te ita sentire. omnes enim tuos ad laudem impetus novi. Quod si, ut scribis, ita sentis, non magis te, quam *b*. de te iudicium reprehendo meum. Te adipiscendi magistratus levissimi, & divulgatissimi, si ita adipiscare, ut plerique, præproperea festinatio abducat a tantis laudibus, quibus

*r) noscimus.**s) scilicet ne.*

quibus te omnes in cælum jure, & vere ferunt? Scilicet id agitur, utrum hac petitione, an proxima prætor fias, non ut ita de republica mereare, omni honore ut dignissimus judicare? Utrum nescis, quam alte ascenderis? an pro nihilo id putas? Si nescis, tibi ignosco: nos in culpa sumus. Sin intelligis: ulla tibi est prætura, vel officio, quod pauci, vel gloria, quam omnes sequuntur, dulcior? Hac de re & ego, & Calvisius, homo magni judicii, tuique amantissimus, te accusamus quotidie. Comitia tamen, quum ex his pendes, quantum facere possumus, quod multis de causis reipublicæ arbitramur conducere, in Januarii mensis protrudimus. Vince igitur, & vale.

27

ARGVMENTVM.

Lepidum leviter objurgat, quod summis honoribus ornatus ab senatu, gratias non egerit: Et, ne pacem cum Antonio conciliare nitatur, admonet.

CICERO LEPIDO, SAL.

QUOD mihi, pro summa erga te benivolentia, magnæ curæ est, ut quam amplissima dignitate sis, moleste tuli, te senatui gratias non egisse, cum esses ab eo ordine ornatus summis honoribus. Pacis inter cives conciliandæ te cupidum esse lætor. eam si a servitute sejungis, confules & reipublicæ & dignitati tuæ. Sin ista pax perditum hominem in possessionem impotentissimi dominatus restitutura est, hoc animo scito omnes sanos, ut mortem servituti anteponant. Itaque sapientius, meo quidem iudicio, facies ^t), si te in istam pacificationem non interpones, quæ neque senatui, neque ^u) populo, nec ^x) cuiquam bono probatur. Sed hæc audies ex aliis, aut certior fies litteris. Tu pro tua prudentia, quid optimum factu sit, videbis.

ARGV-

^t) præfert Gr. lectionem Codd. *faceres* - - *interponeres*.

^u) *nee*.

^x) *neque*.

ARGVMENTVM.

28

Dolet se non fuisse participem conjurationis in Cæsarem, ut Antonium una oppressissent, qui nunc tantas turbas cieat: deinde suum libertatis recuperandæ studium declarat.

CICERO TREBONIO, SAL.

QVAM vellem ad illas pulcherrimas epulas meidibus Martiis invitasses! reliquiarum nihil haberemus. At nunc cum his tantum negotii est, ut vestrum illud divinum in rempublicam beneficium nonnullam habeat que-relam. Quod vero a te, viro optimo, seductus est, tuo-que beneficio adhuc vivit hæc pestis: interdum, quod mihi vix fas est, tibi subiraſcor. Mihi enim negotii plus reli-quisti uni, quam, præter me, omnibus. Utenim primum post Antonii scdissimum discessum senatus haberi libere po-tuit, ad illum animum meum reverti pristinum, quem tu cum civi acerrimo, patre tuo, in ore, & amore semper habuisti. Nam cum senatum a. d. XIII kalendas Janua-rias tribuni plebis vocavissent, deque alia re referrent: to-tam rempublicam sum complexus, egique acerrime, se-natumque jam languentem, & defessum, ad pristinam vir-tutem, consuetudinemque revocavi, magis animi, quam ingenii viribus. Hic dies, meaque contentio, atque actio, spem primum populo Romano attulit libertatis recupe-randæ. Nec vero ipse postea tempus ullum intermisi de republica non cogitandi solum, sed etiam agendi. Quod nisi res urbanas, actaque omnia ad te perferri arbitrarer, ipse perſcriberem: quamquam eram maximis occupatio-nibus impeditus. Sed illa cognosces ex aliis: a me pau-ca: & ea summatim. Habemus fortem senatum: consu-lares partim timidos, partim male sentientes. Magnum b. damnum factum est in Servio. L. Cæsar optime sentit: sed, quod avunculus est, non acerrimas dicit sententias. Con-sules egregii: præclarus D. Brutus: puer egregius Cæsar, de quo spero equidem reliqua. Hoc vero certum habe-to, nisi ille veteranos celeriter conscripsisset, legionesque duæ de exercitu Antonii ad ejus se auctoritatem contulif-sent,

T

sent,

sent, atque is oppositus esset terror Antonio; nihil Antonium sceleris, nihil crudelitatis præteriturum fuisse. Hæc tibi, etsi audita esse arbitrabar, volui tamen notiora esse. Plura scribam, si plus otii habuero.

29

ARGVMENTVM.

De studio suo erga Appium exsulantem scribit, eumque bonam spem habere jubet.

CICERO APPIO γ).

DE meo studio erga salutem, & incolumitatem tuam, credo te cognosse ex litteris tuorum; quibus me cumulatissime satisfacisse certo scio: nec his concedo, quamquam sunt singulari in te benivolentia, ut te saluum malint, quam ego. Illi mihi necesse est concedant, ut tibi plus, quam ipsi, hoc tempore prodesse possim: quod quidem nec destiti facere, nec desistam: & jam in maxima re feci, & fundamenta jeci salutis tuæ. Tu fac bono animo, magnoque sis, meque tibi nulla re defuturum esse confidas. Pridie nonas Quinctiles.

30

ARGVMENTVM.

Galba prælium exponit ad Mutinam factum, victoriamque de Antonio relatam.

GALBA CICERONI SAL.

^{p.}
¹⁶²
^{a.} **XVII** kalend. Maji, quo die Pansa in castris Hirtii erat futurus, cum quo ego eram (nam ei obviam processeram millia pass. centum, quo maturius veniret) Antonius legiones eduxit duas, secundam, & quintatrigesimam, z) & cohortes prætorias duas, unam suam, alteram Silani, evocatorum partem. Ita obviam venit nobis, quod nos quatuor legiones tironum habere solum arbitrabatur. Sed noctu, quo tutius venire in castra possemus, legionem Martiam, cui ego præesse solebam, & duas cohortes prætorias

γ) AMPIO.

z) quintam & tricesimam.

torias miserat Hirtius nobis. Cum equites Antonii apparuissent, contineri neque legio Martia, neque cohortes prætoriae potuerunt: quas sequi cœpimus coacti, quum eas retinere non poteramus. Antonius ad Forum Gallorum suas copias continebat: neque sciri volebat, se legiones habere: tantum equitatum, & levem armaturam ostendebat. Posteaquam vidit, se invito, legionem ire Pansa, sequi se duas legiones iussit tironum. postea quam angustias paludis, & silvarum transivimus, acies est instructa a nobis duodecim cohortium. Nondum venerant legiones duæ; repente Antonius in aciem suas copias de vico produxit: & sine mora concurrat. Primo ita pugnatum est, ut acrius non posset ex utraque parte pugnari: etsi dexterius cornu, in quo eram cum Martiæ legionis cohortibus octo, impetu primo fugaverat legionem xxxv Antonii, ut amplius passus * ultra aciem, quo loco steterat, processerit. Itaque cum equites nostrum cornu circumire vellent, recipere me cœpi, & levem armaturam opponere Maurorum equitibus, ne averfos nostros aggredierentur. Interim video me esse inter Antonianos, Antoniumque post me esse aliquanto. repente equum immisi ad eam legionem tironum, quæ veniebat ex castris, scuto rejecto. Antoniani me insequi: nostri pila conicere velle. Ita nescio quo fato sum servatus, quod sum cito a nostris cognitus. In ipsa Æmilia, ubi cohors Cæsaris prætoria erat, diu pugnatum est. Cornu sinisterius, quod erat infirmius, ubi Martiæ legionis duæ cohortes erant, & cohors prætoria, pedem referre cœperunt, quod ab equitatu circuibantur, quo vel plurimum valet Antonius. Cum omnes se recepissent nostri ordines, recipere me novissimus cœpi ad castra. Antonius, tamquam victor, castra putavit se posse capere. Quo cum venit, complures ibi amisit, nec egit quidquam. Audita re, Hirtius cum cohortibus viginti veteranis redeunti Antonio in sua castra occurrit, copiasque ejus omnes delevit, fugavit, eodemque loco, ubi erat pugnatum ad Forum Gallorum. Antonius cum equitibus

hora noctis quarta, se in castra sua ad Mutinam recepit. Hirtius in ea castra rediit, unde Pansa exierat, ubi duas legiones reliquerat, quæ ab Antonio erant oppugnatae. Sic partem majorem suarum copiarum Antonius amisit veteranarum. Nec id tamen sine aliqua jactura cohortium prætorianarum nostrarum, & legionis Martiæ fieri potuit. Aquilæ duæ, signa sexaginta sunt relata Antonii. Res bene gesta est. A. d. xii kalendas Maji, ex castris.

31

ARGVMENTVM.

Excusationem adfert, quod studium erga rempub. suam nondum declaraverit: seque libertatis recuperandæ percupidum ostendit.

C. ASINIVS POLLIO CICERONI S. D.

^{p.}
¹⁶³
^{a.} **M**INIME mirum tibi debet videri, nihil me scripsisse de republica, postea quam itum est ad arma. Nam salutus Castulonensis, qui semper tenuit nostros tabellarios, etsi nunc frequentioribus latrociniiis infestior factus est: tamen nequaquam tanta in mora est, quanta, qui locis omnibus dispositi ab utraque parte scrutantur tabellarios, & retinent. Itaque nisi nave perlatae litteræ essent, omnino nescirem, quid istic fieret. Nunc vero nactus occasionem, posteaquam navigari cœptum est, cupidissime, & quam creberrime potero, scribam ad te. Ne moveare a) ejus sermonibus, quem tametsi nemo est, qui videre velit, tamen nequaquam proinde, ac dignus est, oderunt homines, periculum non est. Adeo est enim invisus mihi, ut nihil non acerbum putem, quod commune cum illo sit. Natura autem mea, & studia trahunt me ad pacis, & libertatis cupiditatem. Itaque illud initium civilis belli sæpe desievi. Cum vero non liceret mihi nullius partis esse: quia ubique magnos inimicos habebam; ea castra fugi, in quibus plane tutum me ab insidiis inimici sciebam non futurum. compulsus eo, quo minime volebam, ne in extremis essem,

a) movear.

essem, plane pericula non dubitanter adii. Cæsarem vero, quod me in tanta fortuna, modo cognitum, vetustissimorum familiarium loco habuit, dilexi summa cum pietate, & fide. Quæ mea sententia gerere mihi licuit, ita feci, ut optimus quisque maxime probarit. Quod iussus sum, eo tempore, atque ita feci, ut appareret invito imperatum esse. Cujus facti injustissima invidia erudire me potuit, quam jucunda libertas, & quam misera sub dominatione vita esset. Ita, si id agitur, ut rursus in potestate omnia unius sint: quicumque is est, ei me profiteor inimicum. Nec periculum est ullum, quod pro libertate aut refugiam aut deprecer. Sed consules neque senatus b. consulto, neque litteris præceperant mihi, quid facerem. Unas enim post idus Martias demum a Panfa litteras accepi, in quibus hortatur me, ut senatui scribam, me, & exercitum in potestate ejus futurum. Quod, cum Lepidus concionaretur, atque omnibus scriberet, se consentire cum Antonio, maxime contrarium fuit. Nam quibus com meatibus, invito illo, per illius provinciam legiones ducerem? aut, si cetera transissem, num etiam Alpes poteram transvolare, quæ præsidio illius tenentur? Adde huc, quod perferri litteræ nulla conditione potuerunt. Sexcentis enim locis excutiuntur: deinde etiam retinentur a Lepido tabellariis. Illud me Cordubæ pro concione dixisse, nemo vocabit in dubium, provinciam me nulli, nisi qui ab senatu missus venisset, traditurum. Nam de legione trigesima tradenda quantas habuerim conciones, quid ego scribam? Qua tradita, quanto pro republica infirmior futurus fuerim, quis ignorat? Hac enim legione, noli acrius, aut pugnacius quidquam putare esse b). Quare eum me existima esse, qui primum pacis cupidissimus sim: omnes enim cives plane studeo esse salvos, deinde, qui & me, & rempublicam vindicare in libertate paratus sim. Quod familiarem meum in c) tuorum numero habes, opinione tua mihi gratius est. Invideo illi tamen, quod ambulat, & jocatur tecum. Quæres, quanti aestimem; si

T 3

umquam

b) abest: esse.

c) abest: in.

umquam licuerit vivere in otio, experieris. Nullum enim vestigium abs te recessurus sum. Illud vehementer admiror, non scripsisse te mihi, manendo in provincia, an ducendo exercitum in Italiam, reipublicæ magis satisfacere possim. Ego quidem, etsi mihi tutius, ac minus laboriosum est, manere; tamen quia video tali tempore multo magis legionibus opus esse, quam provinciis, quæ præsertim recuperari nullo negotio possunt, constitui, ut nunc est, cum exercitu proficisci. Deinde ex litteris, quas Panfæ misi, cognosces omnia. nam tibi earum exemplar misi. xvii kal. April. Cordubæ. Vale.

32

ARGVMENTVM.

Balbi quæstoris sui flagitia exponit: deinde de suo in reipublicam studio addit.

C. ASINIVS POLLIO, CICERONI.

BALBVS quæstor, magna numerata pecunia, magno pondere auri, majore argenti coacto de publicis exactionibus, ne stipendio quidem militibus reddito, duxit se a Gadibus, & triduum tempestate retentus ad Calpen, kal. Juniis trajecit sese in regnum Bogudis, plane bene peculiatus. His rumoribus utrum Gades referatur, an Romam, (ad singulos enim nuntios turpissime consilia mutat) nondum scio. sed præter furta, & rapinas, & virgis cæsos socios, hæc quoque fecit, ut ipse gloriari solet, eadem, quæ C. Cæsar. Ludis, quos Gadibus fecit, Herennium Gallum, histrionem, summo ludorum die anulo aureo donatum, in xiiii fessum deduxit. tot enim fecerat ordines equestris loci. Quattuorviratum sibi prorogavit: comitia biennii biduo habuit, hoc est, renuntiavit, quos ei visum est: exsules reduxit, non horum temporum, sed illorum, quibus a seditiosis senatus trucidatus, aut expulsus est, Sex. Varo proconsule. Illa vero jam ne Cæsar's quidem exemplo: quod ludis prætextam de suo itinere ad L. Lentulum proconsulem sollicitandum posuit. Et quidem cum agebatur, flevit, memoria rerum gestarum commotus. Gladi-

diatoribus autem Fadium *d)* quendam, militem Pompejanum, quia, cum depressus in ludum bis gratis depugnasset, auctore sese nolebat, & ad populum confugerat, primum Gallos equites immisit in populum: (collecti enim lapides sunt in eum, cum abriperetur Fadius) deinde abstractum defodit in ludo, & vivum combussit: cum quidem pransus, nudis pedibus, tunica soluta, manibus ad tergum rejectis, inambularet, & illi misero quiritanti, C. R. NATVS SVM: responderet, Abi nunc, populi fidem implora. Bestiis vero cives Romanos, etiam in his circulatorem quendam auctionum, notissimum hominem Hispali, quia deformis erat, objecit. Cum hujusemodi portento res mihi fuit. Sed de illo plura coram. Nunc, quod præstat, quid me velitis facere, constituite. Tres legiones firmas habeo: quarum unam xxviii cum ad se initio belli arcessisset Antonius hac pollicitatione, quo die in castra venisset, denarios quingenos singulis militibus daturum; in victoria vero eadem præmia, quæ suis legionibus; quorum quis ullam finem, aut modum futurum putavit *e)*? incitatissimam retinui, ægre mehercules: nec retinuissem, si uno loco habuissem, utpote cum singulæ quædam cohortes seditionem fecerint. Reliquas quoque legiones non destitit litteris, atque infinitis pollicitationibus incitare. Nec vero minus Lepidus urfit me & suis, & Antonii litteris, ut legionem trigessimam mitterem sibi. Itaque quem exercitum neque vendere ullis præmiis volui, nec eorum periculorum metu, quæ, victoribus illis, portendebantur, diminuere, debetis existimare retentum, & conservatum reipublicæ esse: atque ita credere, quodcumque imperassetis, facturum fuisse, si, quod iussistis, feci. Nam & provinciam in otio, & exercitum in mea potestate tenui: finibus meæ provinciæ nusquam excessi. Militem non modo legionarium, sed ne auxiliarium quidem ullum quoquam misi: & si quos equites deceden-

T 4

res

*d) autem ob Fadium.**e) mavult Græv. putarit.*

tes nactus sum, supplicio affeci. Quarum rerum fructum satis magnum republica salva tulisse me putabo. Sed respublica si me satis novisset, & major pars senatus; majores ex me fructus tulisset. Epistolam, quam Balbo, cum etiam nunc in provincia esset, scripsi, legendam tibi misi: etiam prætextam, si voles legere, Gallum Cornelium, familiarem meum, poscito. VI idus Junias, Corduba.

33

ARGVMENTVM.

Deplorat acceptam prælio Mutinensi reip. calamitatem: sequæ communi incendio occurrere paratum ostendit.

POLLIO CICERONI, S. P.

S. V. B. E. E. Q. V. Quo tardius certior fierem de præliis apud Mutinam factis, Lepidus effecit, qui meos tabellarios, novem dies retinuit; tamenetsi *f*) tantam calamitatem reipublicæ quam tardissime audire optandum est; sed illis, qui prodesse nihil possunt, neque mederi. Atque utinam eodem senatusconsulto, quo Plancum, & Lepidum in Italiam arcessistis, me quoque jussissetis venire! profecto non accepisset respublica hoc vulnus. quo si qui lætantur in præsentia, quia videntur & duces, & veterani Cæsaris partium interiisse: tamen postmodum necesse est *b*. doleant, cum vastitatem Italiæ respexerint. Nam & robur, & suboles militum interiit: si quidem, quæ nuntiantur, ulla ex parte vera sunt. Neque ego non videbam, quanto usui reipublicæ essem futurus, si ad Lepidum venissem. omnem enim cunctationem ejus discussissem, præsertim adjutore Planco. Sed scribenti ad me ejusmodi litteras, quas leges, & concionibus videlicet, quas Narbone habuisse dicitur, similis, palmarer *g*) plane necesse erat, si vellem commeatus, per provinciam ejus iter faciens, habere. Præterea verebar, ne, si ante, quam ego incepta perficerem, prælium confectum esset, pium meum consilium raperent in contrariam partem obrectatores mei, propter amicitiam, quæ mihi cum Antonio, non major

ta-

*f) tamenetsi.**g) palparer.*

tamen, quam Planco fuit. Itaque a Gadibus mense Aprili binis tabellariis in duas naves impositis, & tibi, & consulibus, & Octaviano scripsi, ut me faceretis certiore, quonam modo plurimum possem prodesse reipublicæ. Sed, ut rationem in eo, quo die prælium Panfa commisit, eodem a Gadibus naves profectæ sunt. Nulla enim post hiemem fuit ante eam diem navigatio. Et hercules longe remotus ab omni suspicione futuri civilis tumultus, penitus in Lusitania legiones in hibernis collocaram. Ita porro festinavit uterque configere, tamquam nihil pejus timerent, quam ne sine maximo reipublicæ detrimento bellum componeretur. sed, si properandum fuit, nihil non summi ducis consilio gessisse Hirtium video. Nunc hæc mihi scribuntur ex Gallia Lepidi, & nuntiantur, Panfæ exercitum concisum esse: Panfam ex vulneribus mortuum: eodem prælio Martiam legionem interiisse, & L. Fabatum, & C. Peducæum, & D. Carfulenum. Hirtino ^{b)} autem prælio & quartam legionem, & omnes peræque Antonii cæfas: item Hirtii. ^{p. 166 a.} Quartam vero, cum castra quoque Antonii cepisset, a quinta legione concisam esse. Ibi Hirtium quoque periisse, & Pontium Aquilam: dici etiam Octavianum cecidisse. Quæ si (quod dii prohibeant!) vera sunt: non mediocriter doleo: Antonium turpiter Mutinæ obsessio- nem reliquisse, sed habere equitum * legiones sub signis armatas tres, & P. Bagienni unam, inermes bene multos. Ventidium quoque se cum legione septima, octava, nona conjunxisse: si nihil in Lepido spei sit, descensurum ad extrema: & non modo nationes, sed etiam servitia, concitaturum: Parmam direptam: L. Antonium Alpes occupa- passe. Quæ si vera sunt, nemini nostrum cessandum est, nec expectandum, quid decernat senatus. Res enim cogit huic tanto incendio succurrere omnes, qui aut imperium, aut nomen denique populi Romani salvum volunt esse. Brutum enim cohortes xvii, & duas non frequen-

T 5

tes

b) Hirtiano.

tes tirōnum legiones, quas conscripserat Antonius, habere audio. Neque tamen dubito, quin omnes, qui supersint de Hirtii exercitu, confluant ad eum. Nam in delectu non multum spei puto esse: præsertim cum nihil sit periculosius, quam spatium confirmandi sese, Antonio dari. Anni autem tempus libertatem majorem mihi dat, propterea quia frumenta aut in agris, aut in villis sunt. Itaque proximis litteris consilium meum expedietur. Nam neque deesse, neque superesse reipublicæ volo. Maxime tamen doleo; adeo & longo, & infesto itinere ad me venire, ut die quadragesimo post, aut ultra etiam, quam facta sunt, omnia nuntientur.

34

ARGUMENTVM.

Narrat, Antonio adveniente, quid egerit, & agit gratias Ciceroni, quod iniquis de se rumoribus non crediderit.

b. M. LEPIDVS IMP. ITERVM, PONT. MAX.
M. T. C. S. P. D.

S. V. B. E. E. V. Cum audissem, Antonium cum suis copiis, præmisso L. Antonio cum parte equitatus, in provinciam meam venire: cum exercitu meo ab confluente Rhodano castra movi, ac contra eos venire institui. Itaque continuis itineribus ad Forum Vocontium veni, & ultra, castra ad flumen Argenteum contra Antoninos ⁱ⁾ feci. ^{p.} P. Ventidius suas legiones tres conjunxit cum eo, & ¹⁶⁷ ^{a.} ultra me castra posuit. habebat antea legionem secundam, & ex reliquis legionibus magnam multitudinem, sed inermorum. Equitatum habet magnum. Nam omnis ex prælio integer decessit, ita ut sint amplius equitum. * Itaque ad me complures milites, & equites ab eo transierunt: & in dies singulos ejus copiarum minuuntur. Silanus, & Culleo ab eo discesserunt. Nos etsi graviter ab his læsi eramus, quod contra nostram voluntatem ad Antonium jerant: tamen nostræ humanitatis & necessitudinis causa, eorum salutis rationem habuimus. Nec tamen eorum opera

i) Antonianos.

ra utimur: neque in castris habemus, neque ulli negotio præfecimus. Quod ad bellum hoc attinet, nec senatui, nec reipublicæ deerimus. quæ postea egerimus, faciam te certiolem. Etsi omni tempore summa studia officii, mutuo inter nos certatim constiterunt, pro nostra inter nos familiaritate, & proinde diligenter ab utroque conservata sunt: tamen non dubito, in tanto, & tam repentino reipublicæ motu quin nonnulla de me falsis rumoribus a meis obtrahentibus, me indigna, ad te delata sint, quæ tuum animum magno opere moverunt, pro tuo amore in rempublicam. Ea te moderate accepisse, neque temere credendum iudicasse, a meis procuratoribus certior sum factus: quæ mihi, ut debent, gratissima sunt. Memini enim & illa superiora, quæ abs tua voluntate profecta sunt, ad meam dignitatem augendam, & ornandam: quæ perpetuo animo meo fixa manebunt. Abs te, mi Cicero, magnopere peto, si meam vitam, & studium diligentissime superioribus temporibus in republica administranda, quæ Lepido digna sunt, perspecta habes, ut paria, aut eo ampliora reliquo tempore expectes: & proinde tua auctoritate me tuendum existimes, quo tibi plura tuo merito debeo. Vale. D. XI kalendas Junias, ex castris, ex Ponte Argenteo.

ARGVMENTVM.

35

Recepti Antonii causam in suos milites confert, disensionem civium inique ferentes.

LEPIDVS IMP. ITER. PONT. MAX. S. D.

SENAT. POP. PL. Q. R.

S. V. liberique vestri V. B. E. E. Q. V. Deos, hominesque testor, patres conscripti, qua mente, & quo animo semper in rempublicam fuerim, & quam nihil antiquius communi salute, ac libertate iudicari: quod vobis brevi probassem, nisi mihi fortuna proprium consilium extorsisset. Nam exercitus cunctus consuetudinem suam in civibus observandis, communique pace, seditione facta, retinuit: meque tantæ multitudinis civium Romanorum salu-

lu-

lutis, atque incolumitatis causam fuscipere, ut vere dicam, coëgit. In qua re ego vos, partes conscripti, oro, atque obsecro, ut privatis offensionibus omissis, summæ reipublicæ consulatis, neve misericordiam nostram, exercitusque nostri, in civili disensione, sceleris loco ponatis. Quod si salutis omnium, ac dignitatis rationem habueritis: melius & vobis, & reipublicæ consulatis. Data III. kal. a Ponte Argenteo. Valete.

M. TVLLII CICERONIS
EPISTOLARVM
AD
D. BRVTVM, ET ALIOS,
LIBER VNDECIMVS.

I

ARGVMENTVM.

Decimus Brutus Albinus habitum cum Hirtio, designato consule, sermonem exponit: postulata a se legationem liberam significat: suum consilium ostendit vel migrandum ex Italia esse, vel postulandum publicum in urbe praesidium. Antonio & Dolabella coss.

D. BRVTVS BRVTO SVO ET C. CASSIO, S.

QVO in statu simus, cognoscite. Heri vesperi apud me Hirtius fuit: qua mente esset Antonius, demonstravit; pessima scilicet, & infidelissima. Nam se neque mihi provinciam dare posse aiebat, neque arbitrari, tuto in urbe esse quemquam nostrum: adeo esse militum concitatos animos, & plebis. Quod utrumque *a)* esse falsum, puto vos animadvertere: atque illud esse verum, quod Hirtius demonstrabat; timere eum, ne, si mediocre auxilium dignitatis nostræ habuissemus, nullæ partes iis in republica relinquerentur. Cum in his angustiis versarer, placitum est mihi, ut postularem legationem libe-

a) Quorum utriusque.